

Algemeen

Elke eerste zondag van de maand gaat deze Nieuwsbrief naar een groot aantal griffiers, adjunct-griffiers en andere medewerkers in en om raadsgriffies.

Doelstelling is om “iets juridisch” dat mij afgelopen maand het meest is opgevallen met de lezers te delen, en er waar mogelijk leermomenten uit te halen.

Dit alles om zoveel mogelijk gemeenteraden support te bieden bij het juridisch optimaliseren van hun besluitvormingsprocessen en andere werkzaamheden.

Thema voor deze Nieuwsbrief is: Reglement van Orde

De regels van het huis

De gemeenteraad is baas in eigen huis (lees: raadzaal). Het is de raad toegestaan om voor dat eigen huis regels te stellen.

Sterker nog: artikel 16 Gemeentewet verplicht de raad tot het vaststellen van een reglement van orde (hierna: RvO) voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden.

De bevoegdheidsgrondslag voor het vaststellen van het RvO is artikel 16 Gemeentewet. Het RvO hoeft overigens niet “Reglement” te heten. Elk document dat de raad voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden vaststelt heeft de status van RvO.

Ik ontvang met grote regelmaat berichten van griffiers naar aanleiding van een praktijksituatie, met daaraan gekoppeld de vraag: wat bepaalt de Gemeentewet hierover? In heel veel gevallen verwijs ik die griffier naar zijn/haar eigen RvO.

Voor de betreffende griffier, vreemd genoeg, een eye-opener!

Er is meer

Aangeraden wordt om deze grondslag uit te breiden met de artikelen 82, 83 en 84 Gemeentewet. In die artikelen is namelijk bepaald dat de raad commissies kan instellen.

Teneinde elk misverstand over de status van een door de raad ingestelde “club met een missie” te voorkomen is het goed om elke commissie, werkgroep of ander vergadergezelschap in het RvO op te nemen.

Dan hangen ze automatisch onder een of meer van de artikelen 82 t/m 84 Gemeentewet, ook al heten ze niet “commissie”. Meerwaarde daarvan is dat de bepalingen over het vergaderen in beslotenheid en het opleggen van geheimhouding als bedoeld in artikel 86 Gemeentewet voor en door de betreffende vergaderclub kunnen worden toegepast.

Een apart commissiereglement heeft als risico dat er onvoldoende afstemming is met het RvO voor de raad.

Andere werkzaamheden

Die “andere werkzaamheden” zijn van recenter datum dan de raadsvergadering: artikel 59 van de oorspronkelijke gemeentewet had het nog over een “reglement van orde dat de raad voor zijne vergadering vaststelt”.

Van die tijd was nog dat dit RvO aan Gedeputeerde Staten moest worden meegedeeld. Over verticaal toezicht gesproken, anno 2021 niet meer voor te stellen!

Wat onder “andere werkzaamheden” moet worden verstaan is aan de raad zelf. Denk hierbij gerust zo ruim mogelijk, en sta erbij stil dat regels er zijn om toe te passen in moeilijke tijden. Met name voor die tijden is het zaak om de eigen regelgeving op orde te hebben.

Versta onder die “andere werkzaamheden” ook alle commissies en andere “clubjes” die de raad om zich heen heeft gegroepeerd (zie hierboven). En bedenk hierbij dat iets pas is geregeld als het is geregeld.

Voorbeelden: hoe en door wie wordt de agenda voor de raadsvergadering vastgesteld, welke rechten hebben de commissieleden (volgens de Gemeentewet: geen), gaat een van een fractie afgescheiden raadslid door onder eigen naam of is het hem toegestaan een wervende en uitdagende naam aan zijn eigen zetel te verbinden?

Wie, wat en wanneer?

In het monistische tijdperk hield het college bij wanneer het wenselijk was om het RvO weer eens aan te passen. Die tijd ligt alweer vele jaren achter ons. Griffier en gemeenteraad zijn sinds 7 maart 2002 als enigen aan zet.

De VNG is zo vriendelijk om met regelmaat een model-RvO de gemeentelijke wereld in te sturen. Jaartje of drie geleden gebeurde dat voor het laatst.

Met alle respect voor de VNG: het is een modelverordening, en hierin kan naar hartenlust worden getimmerd en geschaafd. Net zolang tot het op maat van de eigen raad is gesneden.

Het is goed om periodiek het RvO te actualiseren, bijvoorbeeld rondom de gemeenteraadsverkiezingen. Dit vanuit het besef dat elke (nieuw gekozen) raad zijn eigen spelregels zou moeten willen vaststellen.

De inhoud en de begrenzing ervan

Wat mag (moet?) de raad in zijn RvO opnemen? Heel simpel: wat de raad wil.

Met dien verstande dat de raad in zijn RvO moet regelen hoe moet worden omgegaan met zaken als initiatiefvoorstel, amendement en interpellatie. Dat schrijft de Gemeentewet nu eenmaal voor.

Of moties ook in een RvO moeten? Dat is aan de raad!

Het instrument "motie" is niet bij wet geregeld, dus kan de raad hier in alle vrijheid zijn eigen regels over formuleren.

Wat mag de raad niet in zijn RvO opnemen: zaken die al bij wet zijn geregeld. Denk hierbij aan zaken als vergaderquorum, stemquorum en besluitquorum.

Ook staat het de raad niet vrij om via het RvO de wethouder de toegang tot raads- en commissievergadering te ontzeggen. De wethouder heeft namelijk een wettelijk recht om deze vergaderingen bij te wonen.

Slotbepaling

Er kunnen zich altijd situaties voordoen waarin het RvO niet voorziet. Daarvoor is de slotbepaling bedoeld: in gevallen waarin dit reglement niet voorziet beslist de raad, op voorstel van de voorzitter. Bij mij leeft het beeld dat deze bepaling in de praktijk zeer terughoudend wordt toegepast. Er is geen enkele staatsrechtelijke reden voor deze terughoudendheid!

Juist als om een oplossing wordt geroepen, zouden voorzitter en gemeenteraad hun verantwoordelijkheid moeten nemen en hierin een besluit nemen.